

Q&A KB-RAMAS stakeholderoverleg oktober-november 2022

In deze tekst worden de volgende afkortingen gebruikt:

ARB	Afgevaardigde Radiologische Beveiliging
BR	Beveiligde ruimte
DAB	De Directie Beveiliging (van de Federale politie)
DFC	Dienst Fysische Controle
ED	Erkenningsdossier Fysieke Beveiliging
KB	Koninklijk besluit
NVO	Nationale Veiligheidsoverheid
RBP	Radiologisch Beveiligingsplan
RPE	Radiation Protection Expert = erkend deskundige voor fysische controle
VO	Veiligheidsofficier
VA	Veiligheidsattest(en)

Afgevaardigde voor Radiologische Beveiliging (ARB) en Veiligheidsofficier (VO)

Meer informatie over de ARB volgt nog, ideeën worden nog verder ontwikkeld.

- Kan de functie van de ARB verduidelijkt worden ?

De ARB is de persoon die het beveiligingssysteem moet opzetten en het radiologisch beveiligingsplan opstellen. De opdrachten zijn opgenomen in het KB-RAMAS (art.8). De exploitant kiest wie hij aanstelt als ARB. Er moet (minimaal) 1 ARB aangeduid worden, maar een back-up (bij ziekte, vakantie, ...) is aangewezen. De ARB moet kennis hebben van beveiliging alsook van radiologische beveiliging, dit door middel van opleidingen (en ervaring op het terrein). Het is niet verplicht dat de ARB deel uitmaakt van de DFC, dit kan, maar de kennis van beveiliging primeert.

- Moet de ARB de alarmen opvolgen?

Neen, het is niet per definitie de taak van de ARB. De ARB zorgt voor het opzetten van het beveiligingssysteem binnen de organisatie. De uitvoering van de specifieke taken betreffende de beveiliging, zoals het opvolgen van alarmen, dient niet door de ARB zelf te worden gedaan. Hiervoor kan bijvoorbeeld een beroep worden gedaan op een bewakingsdienst, maar de ARB blijft toezien op de correcte toepassing.

- Moet de ARB een opleiding volgen?

Het is van primordiaal belang dat de ARB een goede opleiding betreffende beveiliging in het algemeen, en radiologische beveiliging in het bijzonder, krijgt. Het FANC zal daar de nodige inspanningen voor leveren. In een eerste stap zal de IAEA Regional Training Course in 2023 in België plaatsvinden. Deze opleiding zal 4 à 5 dagen duren en zal zowel theoretisch als praktijkgericht zijn. Daarna zal het FANC deze opleiding verder blijven organiseren. Naast deze opleiding kunnen andere specifieke beveiligingsopleidingen eveneens in aanmerking genomen worden. Er zal eveneens nagegaan worden of er andere opleidingsbehoeften zijn.

- Worden opleidingen gevolgd vb. in Nederland, erkend in België?

Dit is afhankelijk van de inhoud van de gevolgde opleidingen. Het FANC kan de stakeholders op de hoogte brengen wanneer zij kennis heeft genomen van (buitenlandse) opleidingen die aan de vereisten voldoen. Indien er informatie betreffende opleidingen beschikbaar is, kan deze altijd aan het FANC meegedeeld worden.

- Moet de ARB kennis hebben van radioactiviteit?

Het zou ideaal zijn als de persoon in kwestie van beide kennis heeft (stralingsbescherming/veiligheid en beveiliging), maar de realiteit is meestal anders. Daarom moet de ARB voornamelijk kennis van en/of ervaring met beveiliging hebben en is het belangrijk dat er een goede samenwerking opgezet wordt met de verantwoordelijken voor stralingsbescherming en veiligheid. Beveiliging heeft uiteindelijk te maken met hoe je een ruimte beveiligt, ongeacht wat er zich in die ruimte bevindt.

- Moet de ARB een personeelslid zijn van de exploitant of mag dat ook een externe zijn?

Hierover moest op het ogenblik van het stakeholderoverleg nog een standpunt worden ingenomen. De beslissing en de aangepaste tekst zullen apart op de website terug te vinden zijn.

- Is er een technisch reglement voor de erkenning van de ARB?

Een technisch reglement zal opgesteld worden en zal de modaliteiten bevatten die moeten vervuld worden om de goedkeuring van de ARB aan te vragen. Het FANC zal, zoals voorzien in het ontwerp van koninklijk besluit, zijn akkoord geven voor de aanstelling van de ARB op basis van deze modaliteiten.

- In het geval van een instelling met verschillende sites, moet er voor elke site een aparte ARB worden aangesteld?

Nee, op niveau van de exploitant kan er een overkoepelende ARB voor de verschillende sites worden aangesteld, uiteraard alleen als dit ook praktisch mogelijk is en die persoon voldoende tijd en middelen krijgt om zijn taak naar behoren uit te voeren op elke site.

- Wat is het verschil tussen de ARB en de VO?

De ARB wordt aangesteld door de exploitant op basis van het KB-RAMAS; de VO (veiligheidsofficier) wordt benoemd door de NVO, onder andere voor het indienen van de aanvragen van VA's op basis van de wet van 1998 betreffende de classificatie en de veiligheidsmachtigingen, veiligheidsattesten

en veiligheidsadviezen. Het zijn dus twee aparte functies die uiteraard wel door één persoon kunnen worden gecombineerd.

- In verband met de aanstelling van een VO: In de private beveiliging bestaat ook een dergelijke functie. Is dat voldoende?

Nee, in de private beveiliging gaat het over een contactpersoon, die instaat voor de officiële communicatie naar FOD Binnenlandse Zaken, directie private veiligheid in het kader van o.a. pre-screening. Dat is niet wat beoogd wordt met de functie van VO, die geregeld wordt via een andere wetgeving. Die persoon kan wel in aanmerking komen om als VO aangesteld te worden. De VO is noodzakelijk voor de aanvraag van VA's.

Radiologisch Beveiligingsplan

- Wat met radioactieve stoffen die behoren tot de categorieën 4 en 5? Moeten deze ook opgenomen worden in het radiologisch beveiligingsplan?

Volgens de basiswet (Wet van '94) zijn deze categorieën enkel aan het KB onderworpen voor wat betreft hun indeling in categorieën. Hun beveiligingsmaatregelen zullen vastgelegd worden in een technisch reglement van het FANC.

Voor deze stoffen:

- Is de sommering niet nodig;
 - Moet er volgens het KB geen radiologisch beveiligingsplan opgesteld worden;
 - Volgens het toekomstig technisch reglement is een beveiliging volgens de principes van behoedzaam beheer voldoende. Voor dit behoedzaam beheer zal het technisch reglement meer informatie geven ~~worden~~.
- Op welk niveau moet het radiologisch beveiligingsplan worden opgesteld?

Aangezien het radiologisch beveiligingsplan aan de oprichtings- en exploitatievergunning wordt gekoppeld, moet het radiologisch beveiligingsplan opgesteld worden voor de radioactieve stoffen waarvoor de exploitant vergund is. Voor een nieuwe exploitatie moet een oprichtings- en exploitatievergunning worden aangevraagd en tegelijkertijd een radiologisch beveiligingsplan ingediend worden. Het gaat om 1 radiologisch beveiligingsplan voor de verschillende beveiligde ruimtes waar beveiligingsmaatregelen moeten worden voorzien. Het radiologisch beveiligingsplan moet dan ook de volledige vergunning afdekken. Als er minder radioactieve stoffen aanwezig zijn dan vergund, kan het aangewezen zijn een aanvraag tot wijziging van de oprichtings- en exploitatievergunning in te dienen.

- Het radiologisch beveiligingsplan is gelinkt aan de oprichtings- en exploitatievergunning. In geval van meerdere oprichtings- en exploitatievergunningen voor meerdere gebouwen of delen van gebouwen, mag er dan 1 globaal plan opgemaakt worden voor alle gebouwen samen?

Elke vergunning moet gekoppeld zijn aan een radiologisch beveiligingsplan. In elk van de radiologische beveiligingsplannen kan er wel een gemeenschappelijk deel opgenomen zijn.

- Vanuit de oprichtings- en exploitatievergunning wordt opgelegd dat de lijst van radionucliden aan de brandweer moet worden doorgegeven. Is dat in strijd met beveiligingsvoorschriften?

Nee, dit is niet in strijd met beveiligingsvoorschriften gezien er niets wordt weergegeven over de beveiligingsmaatregelen die van toepassing zijn op de plaats waar de radioactieve stoffen zich bevinden.

- In een ziekenhuis kunnen op sommige momenten meerdere radioactieve stoffen gelijktijdig aanwezig zijn voordat deze aan de patiënten worden toegediend. Dus afhankelijk van het moment kan de activiteit sterk verschillen. Hoe moeten we dat aanpakken?

Het radiologisch beveiligingsplan moet worden opgesteld op basis van de totale vergunde activiteit. Per beveiligde ruimte moet er nagegaan worden wat de maximale activiteit is die er kan aanwezig zijn en moet de beveiligingscategorie hierop bepaald worden. Voor alle stoffen afzonderlijk moet de D-waarde worden bepaald. Als er radioactieve stoffen van verschillende categorieën aanwezig zijn in een ruimte, moet er een radiologisch beveiligingsplan zijn zodra er radioactieve stoffen van cat. 3 aanwezig zijn; voor cat. 4 & 5 is behoedzaam beheer voldoende. Bij bronwissels mag er tijdelijk meer activiteit aanwezig zijn, namelijk gedurende de tijd die de transporteur nodig heeft om de gebruikte bron op te halen, en de nieuwe bron te leveren.

De categorie wordt bepaald op niveau van elke radioactieve stof, alle radioactieve stoffen binnen de vergunning moeten in rekening genomen worden.

Hierboven zijn de basisregels beschreven. Echter, bij twijfel over sommatie of voor hele specifieke gevallen en/of problemen, kan er steeds vooraf contact opgenomen worden met het FANC voor overleg en/of een plaatsbezoek. Een definitief formeel standpunt kan het FANC echter slechts innemen na de goedkeuring en publicatie van het KB.

- Mag het radiologisch beveiligingsplan verwijzen naar het erkenningsdossier 'Fysieke Beveiliging' van een klasse I inrichting (ED)?

Ja, maar er moet wel een apart radiologisch beveiligingsplan RAMAS zijn, waarin de verwijzingen worden opgenomen. Dit radiologisch beveiligingsplan moet opgesteld worden volgens de modaliteiten voorzien in het technisch reglement.

Er mag ook worden verwezen naar reeds bestaande procedures van het ED maar er zullen allicht ook nog nieuwe procedures moeten worden opgesteld. Voor de technische gegevens van de barrières enz. (NUC – geheime/-vertrouwelijke- informatie) moet worden verwezen naar het ED. Dit om te vermijden dat het RBP gecategoriseerd moeten worden. Het is voldoende te verwijzen naar artikel en pagina van het ED, zolang het duidelijk terug te vinden is. In het RBP mag geen gecategoriseerde informatie worden vermeld.

- Kan voor sommige klasse I inrichtingen het radiologisch beveiligingsplan RAMAS identiek zijn aan het nucleair security plan?

Ja, dat kan en dan moet de categorisering NUC behouden blijven. Dit KB is geschreven voor de hele ganse sector, waar de meeste exploitanten geen gecategoriseerde documenten hebben. Het KB Fysieke Beveiliging is niet van toepassing op radioactieve stoffen, dus documenten met betrekking tot radioactieve stoffen kunnen niet NUC- gecategoriseerd worden.

Er zal voor de beveiligde ruimtes een radiologisch beveiligingsplan moeten worden opgesteld in overeenstemming met het KB-RAMAS. Dit wil zeggen dat het RBP verwijzingen bevat naar het Erkenningsdossier, waardoor er een overlap is tussen beide dossiers.

- Waarom moeten de R-waarden worden bevestigd door FANC?

Om zeker te zijn dat de exploitant op het juiste beveiligingsniveau werkt. Zo kunnen onnodige investeringen in tijd, financiële middelen en human resources worden vermeden. Daarnaast kan er worden nagegaan of alle radioactieve stoffen vermeld in de oprichtings- en exploitatievergunning zijn opgenomen voor beveiliging.

- De ARB bepaalt welke informatie beveiligd wordt. In sommige gevallen wordt elke dag informatie doorgegeven voor vb. transporten. Moeten al die documenten beveiligd worden?

Volgens het KB is enkel het radiologisch beveiligingsplan een verplicht radiologisch beveiligingsdocument. Voor alle andere documenten ligt de beslissing bij de ARB. Als algemene regel kan men stellen dat documenten waarin beveiligingsmaatregelen beschreven worden, beschouwd moeten worden als een radiologisch beveiligingsdocument. Informatie die omwille van vb. transporten noodzakelijkerwijs moet verspreid worden, kan uiteraard overgemaakt worden al dan niet voorzien van de nodige beveiliging.

Beveiligde ruimte (BR)

- Is een BR enkel een BR op het moment dat er effectief materiaal aanwezig is?

Als een BR in het radiologisch beveiligingsplan wordt opgenomen, moeten de beveiligingsmaatregelen worden toegepast, of het materiaal aanwezig is of niet. Die maatregelen kunnen heel tijdelijk (gedeeltelijk) worden opgeheven, vb. bij een technische interventie waarbij vooraf de stoffen weggehaald worden zodat een techniker toegang kan hebben. Maar dan moeten er wel compenserende maatregelen genomen worden voor de opslagplaats waar je de stoffen tijdelijk onderbrengt. En zelfs zonder aanwezigheid van stoffen blijft het een beveiligde ruimte, dus is het wel nodig toezicht te voorzien om te kunnen controleren dat de techniker wel degelijk (alleen) doet waarvoor hij wordt aangesteld, en geen ontoelaatbare handelingen (bv. sabotage, enz...) stelt. Het zal dus heel belangrijk zijn na te denken over de plaats van de barrières en de toegangscontroles. Als de stoffen permanent verwijderd worden, moeten de nodige aanpassingen aan het radiologisch beveiligingsplan aangevraagd worden, voorzien volgens de modaliteiten voor wijzigingen.

- Welke is de vertragingstijd die de barrières moeten garanderen?

Dat is niet bepaald in het KB. De responstijd van de bevoegde bewakingsdienst of de ordediensten is ook niet bepaald en beide zijn aan elkaar gelinkt. De bedoeling is de radioactieve stoffen te beveiligen, met behulp van vertraging en detectie, maar de specifieke situaties zijn zo uiteenlopend dat het moeilijk is daar een concrete timing op te zetten.

- Hoe wordt dan bepaald of de vertraging voldoende is?

Het FANC analyseert dit bij de indiening van het radiologisch beveiligingsplan. Het hangt af van de soort en hoeveelheid radioactieve stoffen en de categorisering die hieraan verbonden is. Veel factoren spelen een rol, onder meer de responstijd en de radiologische consequenties.

- Bij overlap van barrières, moet de vertragingstijd dan ook overeenkomstig zijn (vb. de som van de tijden)?

Belangrijk is dat een eventuele overlap minimaal is. Daar waar er een overlap is, is het logisch dat deze overlap een grotere vertraging geeft dan het deel van de barrière waar er geen overlap is. Er worden

geen vertragingstijden opgelegd. De ARB zal de vertragingstijd (via de weerstanden van de barrière) bepalen en deze zal worden beoordeeld via het radiologisch beveiligingsplan. De ARB moet kennis van zaken hebben op het gebied van beveiliging om dit te kunnen inschatten en een degelijk radiologisch beveiligingsplan op te stellen. Er moet een realistische inschatting gemaakt worden hoelang vertraging nodig is tot de respons aanwezig is. Hoe eerder de detectie gebeurt, en hoe verder dit van de bron gebeurt, hoe meer tijd je hebt voor interventie.

- Wat in geval van stroomstoring/technische storing?

Elke storing moet aanleiding geven tot een alarm, en daarop moet overwaking zijn. Op dat moment moeten er compenserende maatregelen genomen worden voor de duurtijd van de storing.

Veiligheidsattesten/screening

- Is de screening identiek voor iedereen?

De screening die wordt uitgevoerd, is identiek voor iedereen, ongeacht de functie die wordt uitgevoerd.

- Is een Veiligheidsattest voor iedereen van het personeel nodig ?

Neen, enkel voor diegenen waarvoor het in het KB-RAMAS voorzien is. Dat is niveau-afhankelijk. Dat hangt vb. af van het al dan niet overschrijden van de barrières en van het al dan niet toegang hebben tot radiologische beveiligingsdocumenten. De plaats van de barrière(s) is dus van belang. Het is aan de exploitant om, via zijn toegangsbeheer, te bepalen wie toegang nodig heeft tot de beveiligde ruimte en tot radiologische beveiligingsdocumenten.

- Gezien radiologische beveiligingsdocumenten ook elektronisch kunnen bestaan, moet de toegang tot de server rooms dan ook beveiligd worden? Is er dan een veiligheidsattest nodig voor alle IT-ers ?

Nee, dit is geen expliciete vereiste van dit KB, maar het is sowieso een 'good practice' om de toegang tot deze plaatsen te beperken. Dit zal later worden opgenomen in een specifiek KB rond nucleaire en radiologische Cybersecurity.

- Het veiligheidsattest is geldig voor maximum 5 jaar, maar in de loop van die periode kan de betrouwbaarheid van een persoon wijzigen. Hoe moet de exploitant daarmee omgaan?

In eerste instantie is het van belang een systeem op te zetten om deze gedragsveranderingen te kunnen waarnemen en te kunnen (laten) melden.

In geval van (aanwijzingen van) veranderend gedrag of bij twijfels vóór het verstrijken van de periode van 5 jaar, bestaan er mogelijkheden om tussentijds eventueel een bijkomende evaluatie te laten uitvoeren. Dit gebeurt steeds in overleg met de VO. Indien een VA wordt geweigerd, wordt dat gecommuniceerd aan de VO en aan de betrokkene via een gemotiveerd schrijven.

- Bij sommige exploitanten (vb. ziekenhuizen) is er een grote turnover in personeel, dus veiligheidsattesten moeten ook snel afgeleverd kunnen worden. In bepaalde gevallen kan dat tot een groot aantal attesten leiden die moeten worden aangevraagd.

De reglementaire termijn om een attest af te leveren zal waarschijnlijk 2 weken blijven. Er wordt altijd getracht het attest zo snel mogelijk af te leveren. De keuze van de plaats van de barrière is van belang om ervoor te zorgen dat er maar een beperkt aantal personen een VA nodig hebben.

- Installateurs van alarmsystemen moeten erkend zijn volgens de wet betreffende de private en bijzondere veiligheid. Het risico bestaat dat de exploitanten voor de plaatsing van alarmen en camera's een beroep zullen doen op installateurs zonder attest. Moeten deze personen beschikken over een attest of niet?

Het KB RAMAS is van toepassing op deze situatie zonder afbreuk te doen aan de wet betreffende de private en bijzondere veiligheid. Er zijn firma's die reeds een machtiging bezitten en zij kennen de werkwijze. Installateurs zonder machtiging zullen een veiligheidsattest moeten aanvragen voor zover het KB-RAMAS dit vereist.

Registratie toegangscontrole

- Hoe verloopt het toegangsbeheer in ziekenhuizen?

Toegangsbeheer in publieke organisaties, zoals ziekenhuizen, is niet zo eenvoudig. Maar toch moet de toegang tot bepaalde ruimtes beperkt worden.

Het is aan de exploitant om het toegangsbeheer te organiseren. Daarom is het van belang om de barrières op zo'n efficiënt mogelijke manier te gaan plaatsen. Hierdoor zal het aantal personen die de toegangscontroles moeten overschrijden, ingeperkt worden. Voor patiënten en hun begeleiders zijn er uitzonderingen voorzien in het KB. De praktische oefening tijdens het stakeholderoverleg gaf een indicatie hoe de keuze van de barrières de toegangscontrole kan beïnvloeden.

- Wat in een noodgeval wanneer personen de bestralings-/behandelingsruimte snel moeten verlaten?

In geval van nood moeten alle wettelijke bepalingen voor noodsituaties gerespecteerd worden. Dit is een duidelijk punt van de interface tussen safety en security. Een overleg is noodzakelijk zodat beide kunnen gerespecteerd worden: een snelle evacuatie mogelijk maken maar tegelijk mogelijke indringing vermijden. De wijze waarop dit gebeurt, moet bepaald worden door de exploitant.

- Patiënten moeten geregistreerd worden als ze de beveiligde ruimte betreden, met datum en uur. Hoe pakken we dat aan?

Het doel van deze registratie is voornamelijk om in geval van een incident te kunnen nagaan wie in de beveiligde ruimte geweest is.

De specifieke aanpak is de verantwoordelijkheid van de exploitant. Toch kan de afspraak voor behandeling die voor de patiënt is vastgelegd, een goede indicatie geven van de datum en het uur van overschrijden. Anderzijds, omdat begeleiding in deze gevallen steeds verplicht is, kan de registratie van de begeleider dienen als extra informatie¹. Ook kunnen de camera's die in het kader van beveiliging zijn geïnstalleerd, dienen als verificatiemiddel wanneer zich een incident heeft voorgedaan. De identiteit van de persoon is dan wel moeilijker te verifiëren. Een specifieke, aparte

¹ Deze bepaling werd naar aanleiding van de discussie aangepast.

registratie van de patiënten is niet per definitie noodzakelijk voor zover de nodige informatie via andere kanalen kan bekomen worden.

- Moet er een registratie van de patiënt zijn bij het verlaten van de beveiligde ruimte?

Op het ogenblik van het stakeholderoverleg was er hier geen beslissing over. De wijzigingen zullen in het KB opgenomen worden waarbij de registratie kan vervangen worden door de reeds aanwezige videomonitoring.

- Kan er via camerabeelden toezicht gehouden worden?

Ja, in specifieke omstandigheden is dit mogelijk.

- Hoe lang moeten gegevens van registratie en identiteit bewaard blijven?

In functie van de frequentie van de verificatie van de inventaris. Indien bij de verificatie van de inventaris een afwijking wordt vastgesteld, moet kunnen nagegaan worden wie/wanneer sinds de vorige verificatie de beveiligde ruimte betreden heeft.

- Waar gaan alarmen naartoe?

Alarmen moeten terechtkomen bij diegenen die erop moeten reageren.

Dit zal afhangen van exploitant tot exploitant. Indien er gekozen wordt voor een “in-house” bewakingsdienst, kunnen zij de alarmen opvolgen. Wanneer gekozen wordt voor een externe bewakingsfirma voor de opvolging van alarmen, zullen zij de alarmen binnenkrijgen. De bevoegdheden van deze bewakingsfirma’s wordt geregeld door de wet op de bijzondere en private veiligheid. Er dienen dan afspraken gemaakt te worden tussen de bewakingsdienst en de exploitant over de communicatie bij alarmen. De interventietijden zullen in beide gevallen ook verschillend zijn.

- Heeft het FANC cijfers over hoe vaak een bron gestolen wordt (uit medische inrichtingen of andere)?

Ja, deze gegevens worden op internationaal vlak bijgehouden in databases die alle incidenten registreren (zowel verlies als opzettelijke handelingen). Meer informatie over specifieke gevallen kan eventueel tijdens een volgend stakeholderoverleg aan bod komen.

Erkenning/wetgeving

- Is er al overleg met het FANC mogelijk over de eigen specifieke situatie vóór het KB effectief van kracht is?

Het is belangrijk dat de exploitanten nu al hun situatie bekijken en bij vragen in overleg gaan met het FANC. Het FANC wil samen oplossingen zoeken voor specifieke situaties. We willen een efficiënte en effectieve beveiliging van radioactieve stoffen. We zullen echter pas een definitief standpunt kunnen innemen zodra het KB gepubliceerd is. De tekst kan eventueel nog wijzigingen ondergaan.

- In de wetgeving m.b.t. de fysieke beveiliging wordt gewerkt met verklarende nota’s in plaats van met technische reglementen. Waarom wordt dit nu ook niet toegepast?

Voor de regelgeving rond de fysieke beveiliging zullen in de toekomst ook technische reglementen worden gepubliceerd. De werkwijze zal dus gelijklopend zijn.

Dit sluit evenwel niet uit dat het FANC ook guidance-documenten kan opstellen.

- Het veelvoud aan KB's, technische reglementen maakt het voor de exploitanten moeilijk en onoverzichtelijk, en dan is er ook nog het ARBIS, enz... Zou het niet mogelijk zijn een document/naslagwerk op te maken die alle regelgeving groepeerd?

Een technisch reglement bevat verduidelijkingen, modaliteiten, ... van bepalingen die in het KB staan. Het voordeel is dat de technische reglementen snel gewijzigd kunnen worden. Het feit dat er op meerdere plaatsen in het KB verwezen wordt naar de mogelijkheid voor een technisch reglement wil niet zeggen dat elk van deze artikelen leidt tot een apart TR. De bedoeling van het FANC is om voor het KB-RAMAS het aantal technische reglementen te beperken.

Bijkomende informatie over het KB zal opgenomen worden in het verslag aan de koning dat gelijktijdig met het KB gepubliceerd wordt. Het FANC zal nagaan of er een overzichtsdocument kan gemaakt worden dat verwijzingen naar andere regelgevingen die van toepassing zijn, kan bevatten en dat dan eventueel op de website kan gepubliceerd worden.

Een overzicht van alle wettelijke bepalingen is te vinden op de Jurion-website van het FANC.

- Waarom worden er door het FANC technische reglementen opgesteld en bestaat niet het risico dat deze dan veelvuldig zullen gewijzigd worden?

In technische reglementen mogen geen nieuwe vereisten opgenomen worden. De bepalingen in een technisch reglement zijn enkel de uitwerking van de vereisten opgenomen in het KB of in de wet. Het gaat voornamelijk over hoe de vereisten van het KB moeten vervuld worden en op welke wijze dit aan het FANC moeten kenbaar gemaakt worden. Zoals o.a. het opstellen van templates, formulieren, het vermelden van e-mailadressen,... Het wijzigen van deze technische reglementen zal enkel gebeuren wanneer er een noodzaak is. Deze reglementen zullen kenbaar gemaakt worden aan de exploitanten door een publicatie in het Belgisch Staatsblad of via een officieel schrijven.

- Moet de exploitant steeds controleren of het KB wel degelijk voorziet wat er in de technische reglementen staat?

Dit is de verantwoordelijkheid van het FANC om hiervoor te zorgen. Elk technisch reglement moet zijn rechtsgrond vinden in het KB.

- Komt de Belgische regelgeving overeen met de regelgeving in de buurlanden? Een internationale afstemming van regelgeving kan voor sommige sectoren, zoals de scheepvaartsector, belangrijk zijn.

Ieder land heeft zijn eigen regelgeving ontworpen. Deze regelgevingen zijn allemaal gebaseerd op de IAEA guidance-documenten. Specifieke punten zullen in ieder land echter wel verschillen gezien de dreigingsevaluatie kan verschillen van land tot land, wat maakt dat de regels ook anders kunnen zijn. Een voorbeeld hiervan is de scheepvaartsector waar bepaalde routes al dan niet onderhevig zijn aan mogelijke kapingen. Daarom zijn er voorzieningen opgenomen in het KB dat zij zich ook aan de vereisten moeten houden van de landen waar zij werken uitvoeren of doorvaren.

De draft wetgeving is het voorwerp geweest van een peer review tijdens de IPPAS-missie in 2019. Er zijn ook contacten en uitwisselingen met landen die een soortgelijke regelgeving ontwikkelen of hebben ontwikkeld.

- We stellen vast dat de overgangsbepalingen 42 tot 60 maanden duren. Wat met een installatie die opgericht wordt nadat het KB van toepassing is?

De overgangsmaatregelen gelden alleen voor exploitanten die op het moment van inwerkingtreding van het besluit al een oprichtings- en exploitatievergunning hebben. Nieuwe exploitanten moeten het beveiligingsplan samen met de aanvraag voor een oprichtings- en exploitatievergunning indienen. Dit plan zal door het FANC samen met de aanvraag voor een oprichtings- en exploitatievergunning worden geanalyseerd. Binnen de in het ARBIS vastgestelde termijnen wordt de vergunning voor oprichting en exploitatie afgegeven en in deze vergunning wordt het beveiligingsplan goedgekeurd.

- Is de termijn van zes maanden voor de goedkeuring van het beveiligingsplan voor een inrichting van klasse II niet te optimistisch?

Het FANC acht dit tijdschema realistisch, maar het hangt ook af van de kwaliteit van het door de exploitant ingediende beveiligingsplan.

- Valt een wijziging van oprichtings- en exploitatievergunning onder de overgangsmaatregelen? Of is dit een nieuwe aanvraag waarvoor de termijn van 6 maanden geldt?

Een wijziging van de oprichtings- en exploitatievergunning die ook een wijziging van het radiologisch beveiligingsplan vereist, valt niet onder de overgangsmaatregelen. Hiervoor moet het gewijzigde radiologisch beveiligingsplan meegestuurd worden met de aanvraag voor wijziging van de oprichtings- en exploitatievergunning.

- Wat bij een fusie van twee organisaties na de inwerkingtreding van het KB RAMAS?

Als het gaat om een nieuwe oprichtings- en exploitatievergunning, dan moet het radiologisch beveiligingsplan samen met de aanvraag van oprichtings- en exploitatievergunning worden ingediend. Mogelijke andere scenario's van vb. overdracht van vergunningen moeten geval per geval bekeken worden vanuit het standpunt beveiliging.

- Gelden dezelfde termijnen voor de oplevering en wanneer wordt de oplevering beveiliging voorzien ?

Ja, hiervoor gelden dezelfde termijnen. Zodra het beveiligingssysteem operationeel is, kan de oplevering gebeuren. De oplevering beveiliging moet in principe gebeuren voordat de radioactieve stoffen aanwezig zijn.

- Wat met de beveiliging van transporten ?

Het radiologisch beveiligingsplan is gelinkt aan de oprichtings- en exploitatievergunning, de beveiliging van transporten is voorzien in de transportregelgeving. De vervoerders moeten een Transport Security Plan opstellen. Transport is daarom ook uitgesloten van het toepassingsgebied van het KB RAMAS. De vervoerder moet zich houden aan de instructies van de bestemmingen voor wat betreft de exacte leverplaatsen van de colli die radioactieve stoffen bevatten.

- Hoe moet in geval van ontmanteling het RAMAS-reglement worden toegepast o.a. voor wat betreft de inventaris, verificatie, ... ?

De ontmanteling van een installatie is een specifieke situatie. Het doel van de regelgeving is vooral om diefstal te voorkomen of tijdig te kunnen detecteren. Het is de bedoeling dat de exploitant een systeem opzet dat toelaat om snel vast te stellen als er iets verdwijnt of gestolen wordt.

- Is een detectiesysteem op de uitgang voldoende?

Dat kan een middel zijn, maar dat is niet noodzakelijkerwijze voldoende. De exploitanten moeten te allen tijde weten wat/waar zit en kunnen detecteren of er iets verdwijnt.

- Gedecategoriseerde kernmaterialen vallen onder KB RAMAS. Wat wordt bedoeld met “gedecategoriseerde kernmaterialen” ?

Het gaat enkel om geconditioneerd radioactief afval dat gedecategoriseerd kernmateriaal bevat en dat bestemd is voor de oppervlakteberging maar nog niet in de bergingssite geplaatst werd die onder de RAMAS-regelgeving valt.

Kernmaterialen worden onderverdeeld in Cat I – II– III volgens de bijlage aan de wet van 15 april 1994. De wet kent aan de kernmaterialen van een bepaalde categorie een veiligheidsrang toe (beperkte verspreiding, vertrouwelijk...), dit noemen we “categoriseren”.

Indien de exploitant kan aantonen dat de kernmaterialen niet verspreidbaar, niet recupereerbaar en niet meer bruikbaar zijn voor nucleaire doeleinden, kan de beveiligingsgraad verlaagd worden. Dit noemen we decategoriseren.

Geconditioneerd afval dat bestemd is voor de oppervlakteberging,—kan kleine hoeveelheden kernmaterialen bevatten. In principe zou de bergingssite dan op dezelfde wijze moeten beveiligd worden als een nucleaire installatie. Uit de DBT is echter gebleken dat de dreiging en risico's niet te vergelijken zijn. Voor de oppervlakteberging is er een specifieke regelgeving in ontwikkeling die eerder vergelijkbaar is met de vereisten opgenomen in de RAMAS-regelgeving dan met deze in de regelgeving voor de beveiliging van kernmaterialen.

Geconditioneerd afval dat klaar is om naar de bergingssite vervoerd te worden, maar er nog niet aanwezig is, zal dan volgens de RAMAS-regelgeving moeten beveiligd worden en niet volgens de NUC-regelgeving.

Opgelet: dit geldt enkel voor geconditioneerd afval bestemd voor oppervlakteberging. Ander radioactief afval dat kernmateriaal bevat en niet bestemd is voor oppervlakteberging, valt nog steeds onder de NUC-beveiligingsregels. Dit geldt ook niet voor SF² waarin de gebruikte brandstof van de kerncentrales wordt opgeslagen in droge opslag. Dit is geen geconditioneerd afval en is bedoeld voor geologische berging en is dus onderworpen aan de regelgeving Fysieke Beveiliging.

Samenwerking ordediensten

- In een klasse I inrichting is er een DAB op site, is er dan nog nood aan contacten met de lokale politie?

Voor de klasse I inrichtingen zijn er al maatregelen getroffen waaronder ook het afsluiten van een OOP36-protocolakkoord. Het doel daar is om de interventie van de ordediensten bij een beveiligingsincident niet verschillend te maken van incidenten waar kernmaterialen of radioactieve stoffen bij betrokken zijn.

- Wat is de situatie voor sites in ontmanteling en DAB? En wat is de rol van DAB voor RAMAS-installaties in klasse I sites?

Er zijn gesprekken lopende betreffende de aanwezigheid en bevoegdheden van DAB op de sites in ontmanteling. Zolang deze sites nucleaire materialen bevatten, zal DAB zorgen voor de nodige respons.

- De samenwerking met de ordediensten, valt dit onder de jaarlijkse communicatie met ordediensten?

Het FANC raadt aan zeker gebruik te maken van bestaande overeenkomsten en samenwerkingen. Deze vraag naar informatie vanuit de Federale en Lokale Politie is er gekomen naar aanleiding van de aanslagen in 2016 en het verhoogde dreigingsniveau om een duidelijker beeld te krijgen wat aanwezig is aan radioactieve stoffen op hun grondgebied. Dit is vooral belangrijk om prioriteit te geven voor een mogelijke interventie.

- Bij sommige inrichtingen is er al een RPE aanwezig, die alle gegevens kan doorgeven aan de ordediensten, indien dit nodig is. Bij een incident wordt de RPE als eerste gecontacteerd en dus kan die de informatie geven aan de politie. Is contact vooraf dan nog nodig?

Ja, die vraag is vanuit Federale Politie gekomen, zodat de politie vooraf kennis heeft van de situatie op de specifieke site in geval van een beveiligingsincident en zodat de inrichtingen de nodige interventieprioriteit krijgen. Bij een beveiligingsincident wordt niet altijd de RPE als eerste verwittigd. Soms is het nodig om de politie onmiddellijk in te lichten, afhankelijk van het interne interventieplan. Het niveau en de aard van samenwerking met de ordediensten kan ook afhangen van zone tot zone.

- In verband met de samenwerking met de ordediensten, deze samenwerking bestaat al met de brandweer in het kader van het interventieplan. Is dat voldoende?

De bedoeling is dit uit te breiden naar de ordediensten (politiediensten). Het zijn deze diensten die in eerste instantie zullen tussenkomen bij beveiligingsincidenten. Wat er al is, kan zeker gebruikt worden! De politie werkt meestal met interventiefiches. De bedoeling is dat deze de juiste informatie bevatten over de inrichting met het oog op de juiste interventieprioriteit. De graad van mogelijke samenwerking kan afhangen van regio tot regio.

- In verband met radiologische beveiligingsdocumenten: bij raadpleging door politie van een dergelijk document, moet dit gemeld worden of mag dat niet getoond worden?

Politieagenten hebben niet per definitie een veiligheidsattest of veiligheidsmachtiging. Indien zij radiologische beveiligingsdocumenten willen raadplegen, is het aan de exploitant om alle regels die daarvoor zijn vastgelegd te respecteren.

Inspecties

- Wat houden de inspecties beveiliging in?

Tijdens deze inspecties zal worden nagegaan of datgene wat in het radiologisch beveiligingsplan werd voorzien, ook effectief is uitgevoerd, en adequaat en operationeel is. Inspecties worden in principe op voorhand aangekondigd, alsook de inhoud van de inspectie, maar reactieve inspecties zijn niet uit te sluiten.

- Wat zijn de bevoegdheden van de FANC-inspecteurs ?

De FANC-inspecteurs zijn nucleaire inspecteurs. Hun bevoegdheden zijn vastgelegd in de wet van 15 april 1994 en zij worden ook formeel benoemd. Als nucleair inspecteur kan men alle onderzoeksdaden stellen binnen de bevoegdheden van het FANC (safety, security, enz...) : onderzoek, ondervraging, inbeslagname, ... Dit gebeurt vaak in samenwerking met de politiediensten. Het omgekeerde is ook mogelijk : als de inrichting de politie inschakelt, kan de politie een inspecteur van het FANC opvorderen om mee te werken aan het onderzoek en om onze expertise ter beschikking te stellen. Enkel een nucleair inspecteur-arts heeft ook toegang tot de medische gegevens van een patiënt die vallen onder het medisch beroepsgeheim.

Specifieke cases

- Voorbeeldsituatie universiteitscampus : radioactieve stoffen worden bewerkt in hot cells, vervoerd naar onderzoekslabo's, komen in verschillende handen terecht (doctoraatsstudenten,...). Deze radioactieve stoffen worden dus klaargemaakt in een bepaalde zone, het transport ervan valt onder transportregelgeving, ... Hoe moeten we dat aanpakken?

Belangrijk zal zijn deze handelingen op te splitsen. En toegangsbeheer gaat hierbij heel belangrijk zijn, bepalen wie toegang heeft, in welke labo's, Er moet een evenwicht gezocht worden tussen de plaats en aard van de barrières en de organisatie van het toegangsbeheer. Op plaatsen waar veel mensen komen, zal het toegangsbeheer belangrijk zijn, want dit vormt een risico voor indringing. Het FANC is bereid om hierover van gedachten te wisselen met de exploitant of de sector.—Er kan ook rekening gehouden worden met reeds bestaande maatregelen voor de beveiliging van andere producten waartoe niet iedereen toegang moet hebben (medicatie, chemische producten,...). Ook de overdracht van verantwoordelijkheden met de transporteur moet voorzien zijn.

- Wat met bronnen in de pompkamer van een baggerschip ? Bij docking zijn er heel veel personen die daar passeren, want dat is eigenlijk een soort doorgang. Er staat wel een camera op.

Er worden specifieke maatregelen voorzien voor dit soort specifieke situaties. Belangrijk is de toegang tot de bronnen te beperken, dus soms zal het nodig zijn een creatieve oplossing te zoeken. Zo kan vb. een kooi rond de bron een barrière zijn, op voorwaarde dat die niet toegankelijk is voor iedereen. Ook daar ligt de verantwoordelijkheid bij de exploitant die moet beslissen wie toegang mag hebben tot bronnen, om te vermijden dat men voor iedereen een VA moet aanvragen.

- Hoe moet de beveiliging gebeuren van colli van radioactieve stoffen die 's nachts door de transporteur geleverd worden in een ziekenhuis, waar op dat ogenblik niemand aanwezig is?

De radioactieve stoffen moeten worden afgeleverd op een plaats aan te duiden door het ziekenhuis en beveiligd door het ziekenhuis. Er bestaat de mogelijkheid om een soort van transitruimte te creëren (vb. een beveiligd sas). Dat moet dan niet de eigenlijke beveiligde ruimte zijn maar wel voldoende beveiligd.

- Bestaan er track-&-trace-systemen zonder batterij om te gebruiken op mobiele bronnen?

Ja, die zijn dan meestal verbonden met meldkamers van bewakingsfirma's.

- Hoe moeten we radioactieve afvalproducten beveiligen ?

De opslagruimte van radioactief afval moet op dezelfde wijze beveiligd worden als andere radioactieve stoffen. De activiteit ervan kan worden bepaald zoals dit nu gebeurt, nl. via theoretische berekeningen bepalen wat de maximale activiteit kan zijn op basis van de categorie een radiologisch beveiligingsplan uitwerken. Er is tenslotte ook een vergunning afgeleverd voor een maximale activiteit, onafhankelijk of het gaat om afvalproducten of producten voor gebruik/behandeling.

****Disclaimer****

Bovenstaande vragen zijn een verwerking van de vragen die ons werden gesteld op de verscheidene informatievergaderingen met de stakeholders die plaatsvonden in oktober en november 2022. In deze Q&A zijn al de gestelde vragen over hetzelfde onderwerp samengebracht.

De antwoorden werden geformuleerd op basis van de draftversie KB RAMAS van 30 juni 2022.

Deze draftversie van het KB kan nog wijzigingen ondergaan.